

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Contingit. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

4. Ratio dicitur etiam inter hos & arbitros.
5. Arbitrarius unum adjudicando rem an possit eundem alteri condemnare in pecuniam.
6. Arbitri potestas.

A Pertet hoc Caput statuitur, ne quis reconveniri possit coram arbitris, quia, inquit textus arbitri iudicare non possunt nisi de his tantum, de quibus est compromissum. Eadem ratio extat in l. Si cum dies 26, §. plenum & in l. Non distinguemus 37, §. fin. D. De recept. arbitr.

2 Secus obtinet in iudiciis ordinariis, coram quibus reus ab actore conventus recte reconvenit actorem suum, etiam ex alia causa, licet alias actor alterius fore sit, quia per conventionem jurisdictionis iudicis prorogatur ad reconventionem, l. penult. cum Auth. seq. C. De sent. & interloc. omn. iud.

Idem observatur in delegatis iudiciis, ut non minus coram iis reconventioni locus sit, in c. 1, & c. 2, inf. De muris perit. Quod tamen non videtur, cum hi cognoscere non possint nisi de rebus in mandato expressis, c. 32, & c. Petro & G. 40, sup. De offic. & potest. iud. deleg.

4 Verum diversitatis rationem hanc reddit Panorm. hic numer. 6. quod iudex tam ordinarius, quam delegatus, invito reo adiri soleat. Nam hinc dicitur iudicium in invitum reddi, l. Inter stipulantem 83, §. si Stichum D. De verb. oblig. Unde merito ex hac causa reo subvenitur, ut etiam invitum actorem in eodem iudicio reconvenire possit. Cujus enim in agendo observat arbitrium, eum & habere contra se iudicem in eodem negotio, id est, iudicio, non dedignetur, text. in d. l. pen. juncta Auth. seq. Arbitri vero invitis non dantur, sed utriusque partis libero consensu, adsumuntur; ac proinde reconventio coram iis institui non potest, cum sibi imputare debeat reus, quod causam suam compromisso non comprehenderit, quæ ratio in effectu est ipsius Bart. in d. Auth. Ex qua & illud effici posse putat Bart. ut, si delegatus iudex utriusque partis voluntate impetratus sit, cesset & coram eo reconventio; quod notandum est.

5 Ex prædictis duplex quæstio oritur: una, an arbiter adjudicando uni rem, de qua controver-

sia est, possit eundem alteri condemnare in aliam rem, quæ compromisso non continetur. Altera est, an et arbiter licigantes citare possit, contumaces punire, certum iudicii diem partibus præstitueret, ubi scilicet hæc compromisso comprehensa non sunt. Neutrum fieri posse ab arbitro innuere videtur textus in d. l. Si cum dies §. plenum, in d. l. Non distinguemus §. de officio & §. fin. & in l. De his rebus 51, D. De recept. arbitr. & per hunc textum qui diserte affirmat ultra facere non posse, quàm quod compromisso continetur.

At tamen verius est, quoad priorem quæstionem, quod possit arbiter hanc condemnationem facere, per text. in c. 2 sup. eod. & in c. Nisi 21, inf. De præbendis, Panorm. hic numer. 8. ex Bart. sententia in l. Aquiliana D. De transact. si videlicet arbiter condemnet in pecuniam præstandam alteri. Nam cum per pecuniam omnes res æstimentur, l. 1. D. De contrah. empt. & l. Si ita fidei iusserem 45, D. De fidei iuss. non videtur profus aliena res, si in pecuniam condemnatio fiat, cum hæc loco rei succedat. Idem videmus in iudicio communi dividendo, in quo licet occasione divisionis non possit rem non communem sed propriam alteri adjudicare, l. Vi fundus 18, 20, Communi divid. tamen si res commodam divisionem non recipiat, permissum est iudici, rem uni totam adjudicare, ut is alteri in certam pecuniam condemnetur, §. Eadem interveniunt Inst. De officio iud. & l. 3, D. Com. divid.

Quoad alteram quæstionem, observanda est hæc regula à Bernardo tradita in gl. quod arbiter, si arbitri omnia ea expedire possint, sine quibus causa commode explicari sine tractari non potest, nam & in hoc consensus tacite censetur, arg. l. 2, C. De iuris d. om. iud. & c. Præterea §. sup. De off. & potest. iud. deleg. Unde recte arbiter partes citat, l. Dicere 23, circa fin. & d. l. Si cum dies 27, §. si quis cum l. seq. D. De recept. arbitr. Item contumacem punit, scilicet in expensas partis, l. Non ex omnibus 44, D. eod. Panorm. hic numer. 11. Item testes audit, non autem eos cogere potest, cum nullam habeat jurisdictionem, d. l. Non ex omnib. Quare & in integrum restituit, si incidenter restitutio petatur, §. penult. & ibi Gl. sup. De restit. in integ.

In Cap. Contingit. 8.

SUMMARIA.

1. Compromitti in laicum non potest de re spirituali.
2. Nisi simul cum Clerico adsumatur.
3. An idem obtineat in delegatione.
4. De rebus Ecclesia immobilibus an possit compromitti sine auctoritate superioris.

Obser.

1 **O**bserva ex hoc Capite in laicum compromitti non posse de re spirituali. Intellege rem spirituales, veluti beneficium sive dignitatem Ecclesiasticam, item causam matrimonialem, decimalem & similes, *c. fm. De iudic. in d. & c. fm. inf. De permut.* Et ratio est, quia ut laicus in causa spirituali prohibetur iudex esse, *c. 2. inf. De iudic.* Ita quoque arbitri, per h. text., siquidem arbitria ad similitudinem iudiciorum sunt redanda, *l. 1. D. De recept. arbitr.*

2 Jure tamen permissum est, ut laicus unus sive plures simul cum Clerico in arbitros adsumi possit, etiam in re spirituali; nam de temporali dubium non est, quin vel solus laicus in arbitrum eligi possit, etiam inter Ecclesiasticos, *c. 4. supra hoc tit.* dummodò id fiat auctoritate Judicis Ecclesiastici, *c. Per tuas 9, hoc tit.* Hoc enim casu magis dignum trahit ad se minus dignum, *arg. c. 3. inf. De consec. Eccl.* Hinc tamen excipiuntur causae, quae nullo arbitrio tam laicorum quam Clericorum subjacent, ut sunt: a) s. matrimoniales, liberales, criminales & populares, quae majores Judices propter sui momentum desiderant, *c. penult. sup. De in integ. restit. & l. Non distinguimus 37, §. 1. leg. D. De recept. arbitr.*

3 Quærunthic Dd. an quod dictum est de compromisso in laicum & Clericum simul, idem obtineat in delegatione rei spiritualis? Quod existimat Imola. in *d. c. Per tuas num. 18.* argumento ducto ab arbitris ad delegatos Judices: sed rectius pègat Panorm. *h. num. 2.* quippe delegati Judices publicè judicandi munere funguntur, *l. Quippe 28*

D. De iudic. quod ablatum esset in re spirituali excreari per laicum, d. c. 2. inf. De iudic. Facit & Ecclesia S. Mariae 10, sup. De constitut. Arbitrorum verò potestas privata est, nullam jurisdictionem connexam habens, sed tantammodò notionem causæ, *l. Aut pratur 5, D. De re iud. iunctal. 3. C. De iuris om. iud. Et hac ratione fit, quòd, licet Clericus in rebus tam civilibus quam spiritualibus se non possit subpicere seculari Judici per *c. Si diligenti 12, inf. De foro compet.* compromittere tamen possit de re civili sive seculari in laicum, etiam sine auctoritate sui superioris, *c. dilecti 4, hoc tit. & tradit. ibid. Panorm.**

Sed utrum de juribus & rebus immobilibus, quæ alias à jure prohibentur alienari, de quibus *4 in c. Nulli inf. De reb. Eccl. non alienan. iuncto can. Placuit XII quæst. 2.* possit compromitti, absque auctoritate superioris, majoris inspectionis est. Et certè primà fronte videtur, quòd possit, per text. in *d. c. dilecti*; cum permissum sit Clerico per se ejusmodi rem deducere in iudicia, *c. Edoceri 21, & ibi latius sup. De rescript.* Attamen verior est sententia ipsius Panorm. in *d. c. dilecti & in repet. d. c. Per tuas num. 41, hoc tit.* quòd non possit sine Episcopi consensu; quia prohibita alienatione censetur omnis actus prohibitus, per quem devenitur ad alienationem, *d. c. Nulli & c. Cum qua unà de R. l. in 6. & l. Oratio v. de sponsalib.* Deinde compromissum species quædam est transactionis, quia utrumque est voluntarium. At transactio fieri non potest sine consensu superioris, *c. Veniens 8, & c. De cetero 5, sup. De transact. ergò neque compromissum.*

In Cap. Per tuas. 9.

SUMMARIÆ.

1. Facti species.
2. Compromitti in arbitros potest, delegatione causa non obstante.
3. Arbitri sententiam suam exequi nequeunt.
4. S. Pontifex concurrens cum quolibet iudice inferiori.
5. Procurator etiam generaliter constitutus compromittere non potest.
6. Quid si compromiseris absque mandato speciali?
7. Falsæ procurator ad quid teneatur, & gesta ab eo quantenus teneant.
8. 16. Ex compromisso simplici non datur actio aut exceptio.
9. Nisi aliter inter compromittentes fuerit conventum.
10. Vel nisi sententia à paribus fuerit homologata.
11. Ex compromisso per stipulationem factò qua actio datur.
12. Ex simplici compromisso non dari actionem aut exceptionem iure Canonico.
13. Intellectus l. Diem proferre 27. §. ult. D. De recept. arbitr.
14. Homologatio sive approbatio an scripto fieri debeant.
15. Homologatio & ex ea actio an locum habeat, non obstante formæ compromissi per stipulationem, & vel quando compromisso adiecta est pœna.
17. Semel compromissâ vel præstâ pœnâ compromissum solvitur.
18. Contumacia alterius compromittentium non impedit committi pœnam.

Hanc